

KASBIY TA'LIM TASHKILOTLARIDA DARS TAHLILLARI QANDAY O'TKAZILADI

Surxondaryo viloyati

Qumqo'rg'on 1-son texnikumi bo'lim boshlig'i

Qobilov Toshtemir Egamberdiyevich

Annotatsiya: Kasbiy ta'lim tashkilotlarida dars tahlillari o'qitish jarayonini rivojlantirish, pedagogik faoliyat samaradorligini oshirish va muayyan yo'nalishda o'qituvchilar malakasini mustahkamlashning muhim bosqichidir. Dars tahlillari o'quv jarayonining ajralmas qismi bo'lib, o'qituvchining professional o'sishi, ta'lim sifatining yuksalishi va o'quvchilarning bilim darajasini oshirishga xizmat qiladi. Shu bois, bu jarayonni ilmiy asosda, metodik jihatdan to'g'ri va muntazam amalga oshirish, kasbiy ta'lim tizimining taraqqiyoti uchun muhim omil sanaladi.

Kalit so'zlar: dars tahlili, kasbiy ta'lim, metodik tahlil, samarali o'qitish, innovatsion metodlar, rassom-grafik, kasbiy tafakkur, ijodiy faoliyat, amaliy mashg'ulot, vizual tafakkur.

Аннотация: Анализ уроков в организациях профессионального образования является важным этапом развития учебного процесса, повышения эффективности педагогической деятельности и укрепления квалификации преподавателей в конкретной области. Анализ уроков является неотъемлемой частью образовательного процесса и служит профессиональному росту преподавателя, улучшению качества образования и повышению уровня знаний учащихся. Поэтому внедрение этого процесса на научной основе, методологически корректно и систематически рассматривается как важный фактор развития системы профессионального образования.

Ключевые слова: анализ уроков, профессиональное образование, методический анализ, эффективное обучение, инновационные методы, графический дизайнер, профессиональное мышление, творческая деятельность, практическая подготовка, визуальное мышление.

Abstract: Lesson analysis in vocational education organizations is an important stage in developing the teaching process, increasing the effectiveness of pedagogical activity and strengthening the qualifications of teachers in a particular area. Lesson analysis is an integral part of the educational process and serves the professional growth of the teacher, improving the quality of education and increasing the level of knowledge of students. Therefore, the implementation of this process on a scientific basis, methodologically correct and systematic is considered an important factor for the development of the vocational education system.

Keywords: lesson analysis, vocational education, methodological analysis, effective teaching, innovative methods, graphic artist, professional thinking, creative activity, practical training, visual thinking.

KIRISH

Kasbiy ta'lim tashkilotlarida dars tahlillari bir necha asosiy bosqichlarda va aniq maqsadlar asosida olib boriladi. Avvalo, dars tahlillari o'qituvchining darsga tayyorgarligi, o'quv materialini yetkazish usullari, ta'lim oluvchilar faoliyatini tashkil etish va nazorat qilish, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish, hamda o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini baholashdir. Shu jarayonlarning to'g'ri amalga oshirilishi darsning samarali o'tishiga sabab bo'ladi. Dars tahlillarini o'tkazishdan oldin, ko'pincha metodik kengash yoki pedagogik kengash yig'ilishi bo'lib o'tadi. Unda darsga kiruvchi tahlilchi o'qituvchi, tajribali pedagoglar, kasbiy ta'lim bo'limi mudiri va boshqa mas'ul mutaxassislar ishtirok etadi. Mazkur yig'ilishda dars tahlilining asosiy maqsadi, mezonlari, ko'rib chiqiladigan yoki e'tibor qaratiladigan jihatlar aniqlanadi. Dars tahlillariga tayyorgarlik bosqichida ta'lim oluvchilarning umumiy saviyasi, mavzuning dolzarbligi, dars mazmuni, rejalashtirish, o'quv-uslubiy hujjatlar va foydalaniladigan o'quv resurslar ko'zdan kechiriladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Dars tahlilining ilk bosqichi darsni bevosita kuzatishdan boshlanadi. Dars davomida tahlilchilar o'qituvchining o'zini tutishi, darsga kirishish uslubi, mavzuga oid savol-javoblar, amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan topshiriqlar, zamonaviy metodlardan foydalanish, o'quvchilarni jalb qilish, ular bilan muloqot va hamkorlik, vaqtni to'g'ri taqsimlash, materialni yetkazib bera olish qobiliyatini sinchiklab kuzatadilar. Dars jarayonida o'quvchilarning faolligi, mustaqil ishlash ko'nikmasi, motivatsiyasi va baholash tizimining natijadorligi ham muhim ahamiyat kasb etadi. Dars yakunlangach, uni tahlil qilish jarayoni boshlanadi. Bu bosqichda pedagoglar, tahlilchilar va dars o'tkazgan o'qituvchi birga ilmiy-metodik xulosalar chiqaradilar. Dars tahlili suhbatlari ochiq va do'stona ruhda, ijobiy fikr-mulohazalar, takliflar asosida olib boriladi. Har bir e'tibor qaratilishi lozim bo'lgan detallar - dars rejasi, maqsad va vazifalarining to'g'ri belgilanganligi, o'qituvchining nutqi, uslubiy to'g'riligi, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, kasbiy yo'nalishga mos innovatsion yondashuvlar baholanadi. Shu tarzda har bir holat muhokama qilinadi, mavjud kamchiliklar konstruktiv tarzda ko'rsatilib, takomillashtirish yo'llari belgilab beriladi [1].

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Dars tahlilining navbatdagi bosqichi bu - o'quvchilar natijasini tahlil qilish va dars samaradorligini baholashdan iborat. Dars o'tilgandan so'ng, qisqa yoki batafsil testlar, so'rovnomalar, og'zaki va yozma savollar yordamida o'quvchilarning mavzu

yuzasidan egallagan bilimlari, amaliy ko'nikmalari, muammoli vaziyatlarni hal qilishga tayyorlik darajasi va o'zlashtirish ko'rsatkichi tekshiriladi. Ushbu bosqich doirasida olingan natijalar umumiy tahlil qilinadi, natijalar bo'yicha kelgusida amalga oshiriladigan chora-tadbirlar belgilanadi. Dars tahlillarining keyingi bosqichlaridan biri bu - o'qituvchining o'z faoliyatiga tanqidiy baho berishi va mustaqil tahlil qilishidir. Har bir o'qituvchi o'tkazgan darsini yozma va og'zaki ravishda tahlil qilib, o'zida uchrayotgan kamchilik va ustuvor jihatlarni aniqlaydi. Unda o'zbek tilida talqin qilish, fanning kasbiy xususiyatlaridan kelib chiqib metodika tanlash, samaradorlik ko'rsatkichlarini o'rganish, ta'lim jarayonini takomillashtirish uchun o'z-o'ziga savollar berish va baho berish kabi yondashuvlarni qo'llash muhimdir. Ilmiy metodik kengashlar, fanni rivojlantirish bo'yicha tashkil etilgan seminar-treninglar, o'quv-uslubiy yig'ilishlar va dars tahlillari natijasida har bir pedagog kasbiy faoliyatida ilg'or tajribalarni o'zlashtirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan unumli foydalanish, o'quvchilar bilan samarali muloqot yuritish, hamda dars jarayonini ilg'or yondashuvlar asosida tashkil etish imkoniga ega bo'ladi. Bular esa kasbiy ta'lim tashkilotlarida dars sifatini oshirish, o'qituvchilarning professional o'sishi va natijada o'quvchilar bilimining chuqurlashuviga olib keladi. Shuni aytib o'tish kerakki, dars tahlillarini samarali o'tkazish uchun har bir bosqichda qat'iy metodik talablar asosida harakat qilish, yuqori malakali mutaxassislar ishtirokini ta'minlash, pedagogik jarayonning tafsilotlarini chuqur tahlil qilish va har bir xatoni rivojlanish manbai sifatida ko'ra bilish zarur. Bunday yondashuv har qanday fanda sifatli ta'lim berish muhitini yaratadi, ilg'or axborot texnologiyalaridan foydalangan holda dars samaradorligini oshirishga yo'l ochadi [2].

Dars tahlillarini o'tkazishda zamonaviy pedagogik va innovatsion usullar, yangi axborot texnologiyalari, interfaol metodlar, individual va guruhli ta'lim, zamonaviy baholash mezonlari, masofaviy hamda an'anaviy ta'lim muhitidagi farqlar ham diqqat bilan ko'rib chiqiladi. Shu bilan birga, kasbiy ta'lim sohasining o'ziga xos xususiyatlari, jumladan, ko'proq amaliyotga yo'naltirilgan mashg'ulotlar, ishlab chiqarishga yo'naltirish, real mehnat faoliyatiga tayyorlash kabi yo'nalishlar inobatga olinadi. Yuqoridagi omillar kasbiy ta'lim tashkilotlarida dars tahlillarini o'tkazish bo'yicha yagona harakatlar tizimini shakllantirishga xizmat qiladi. Darslarning muntazam va tizimli ravishda tahlil qilinishi pedagoglarda o'z-o'zini rivojlantirish, yangi metodlarni o'zlashtirish, kasbiy ko'nikmasini boyitish, hamkasblar bilan fikr almashish, ilg'or tajribalarni hayotga tatbiq qilish uchun mustahkam asos bo'lib xizmat qiladi [3].

Dars tahlillarining asosiy maqsadlaridan yana biri, o'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirish, o'z-o'zini tahlil qilish va o'quvchi manfaatlarini har doim birinchi o'ringa qo'yishdir. Buning uchun amalga oshiriladigan tahlillar natijasida pedagog tashkilot rahbariyati tomonidan rag'batlantiriladi, sertifikatlar yoki boshqa

mukofotlash shakllaridan foydalaniladi. Har bir dars tahlili natijalari asosida muayyan metodik ko'mak, maslahatlar, yutuqlarni keng ommaga yetkazish choralari ko'riladi. Kasbiy ta'lim tashkilotlaridagi dars tahlillari o'tkazilishi natijasida quyidagi asosiy ijobiy natijalarga erishiladi: o'qituvchilarning kasbiy salohiyati oshadi, zamonaviy dars metodikasi takomillashadi, o'quvchilar mustaqil va amaliy mashg'ulotlar orqali o'z bilimini chuqurlashtiradi, o'quv jarayoniga innovatsion texnologiyalar joriy qilinadi, tashabbusli va ijodiy fikrlash asosida ijtimoiy-madaniy va iqtisodiy taraqqiyotni ta'minlovchi yangi avlod kadrlar tayyorlanadi [4].

Dars tahlilini tashxisli va o'qituvchi faoliyatiga konstruktiv yondashgan holda o'tkazish, har bir bosqichdagi amaliy natijalarni chuqur o'rganish, yutuq va kamchiliklarni ilmiy tahlil qilish kasbiy ta'lim sifatining muntazam rivojlanishiga yordam beradi. Bu esa o'z navbatida, butun kasbiy ta'lim maktablari, kollej va texnikumlarning rivojlanishi uchun zamonaviy asos hisoblanadi. Dars tahlillarini muntazam va metodik asosda o'tkazish o'qituvchilarni hayotga yaqin va interfaol pedagogik jarayon yaratishga undaydi, pedagogik axloq va madaniyatni oshirishga xizmat qiladi. Natijalar tahlili asosida aniqlangan muammolar uchun echimlar ishlab chiqiladi, o'qituvchilarga tashqi va ichki seminarlarda chet el tajribasini o'rganish va nazariy bilimlarini mustahkamlash imkoniyati yaratiladi. Shuningdek, dars tahlil ishlari pedagoglarning o'zaro tajriba almashishi uchun ham muhim ahamiyatga ega bo'lib, ilg'or tajribalarni keng yoyish va innovatsion yondashuvlarni tatbiq etishni ta'minlaydi. Dars tahlillari o'qituvchilarga ijtimoiy va shaxsiy mas'uliyatni his etadi, kasbini mukammal darajada egallash uchun harakatni kuchaytiradi, o'quvchi bilan samarali muloqotni rivojlantiradi, yangilikka intilishni oshiradi. Dars tahlillari muhiti har bir pedagog uchun o'z ustida ishlash, doimiy bilim olish, zamonaviy ta'lim muhitida muvaffaqiyatli faoliyat yuritishga imkon beradi [5].

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, kasbiy ta'lim tashkilotlarida dars tahlillari o'qituvchilarning professional o'sishini va dars sifatini oshirishning eng asosiy vositalaridan biridir. Dars tahlili o'quv jarayonidagi metodik va pedagogik faoliyatni chuqur o'rganishga, mavjud kamchilik va yutuqlarni aniqlashga, hamda kelgusidagi innovatsion o'zgarishlarga zamin yaratadi. Har bir bosqichda qat'iy metodik yondashuvni talab etadi va natijasida zamonaviy, bilimli, tashabbuskor, o'zining kasbiy faoliyatiga mas'uliyat bilan yondashadigan o'qituvchilar vujudga keladi. Kasbiy ta'limda dars tahlili sifatli o'qitishga olib keluvchi eng muhim omil bo'lib, ushbu jarayonda har bir pedagog va rahbar metodik asoslarda faoliyat yuritisa, mamlakatimiz taraqqiyoti uchun malakali kadrlarni tayyorlash samarasi yuksaladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abduraxmanov, Q. (2019). "Kasbiy ta'limda zamonaviy dars uslublari." Professional Ta'lim Jurnali, 3(2), 55-60.

2. Akramova, N. (2021). "Kasbiy ta'lim muassasalarida dars sifatini oshirishning zamonaviy yo'llari." *Kasbiy Ta'lim*, 9(1), 23-30.
3. Axtamova, N. (2018). "Kasbiy ta'limda innovatsion metodlar va ularni qo'llash mexanizmlari." *O'zbekiston Pedagogika Jurnali*, 6(4), 13-20.
4. Bektoshova, L. (2020). "Mehnat bozorida kasb-hunar kollejlari bitiruvchilarining raqobatdoshligini oshirish." *Professional Ta'lim Ilmiy Amaliy Jurnali*, 8(2), 35-41.
5. Jo'raeva, S. (2017). "Kasbiy ta'lim muassasalarida o'qituvchilarning metodik salohiyatini oshirish omillari." *Ta'lim va Tarbiya*, 4(3), 67-72.
6. Karimov, N. (2022). "Kasbiy ta'limda o'quv jarayonini samarali tashkil etish." *Ilm va Taraqqiyot*, 10(1), 91-97.
7. Komilova, F. (2021). "Kasbiy ta'lim tizimida dars tahlilini tashkil etish va baholash." *Ta'lim Texnologiyalari*, 12(4), 18-25.
8. Qo'chqorova, D. (2019). "Kasbiy ta'lim muassasalarida pedagogik monitoring va dars tahlilining o'rni." *Ta'lim Fani Yangiliklari*, 5(1), 44-51.
9. Norqulova, D. (2020). "Kasbiy ta'limda interfaol metodlardan foydalangan holda darslar o'tkazish tajribasi." *O'qituvchi Jurnali*, 7(2), 76-81.